

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

NGUYỄN CẨM HÀ

**ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ KINH TẾ CỦA CÂY BƯỞI
TẠI HUYỆN BẮC SƠN, TỈNH LẠNG SƠN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ NÔNG NGHIỆP

THÁI NGUYÊN - 2019

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

NGUYỄN CẨM HÀ

**ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ KINH TẾ CỦA CÂY BƯỞI
TẠI HUYỆN BẮC SƠN, TỈNH LẠNG SƠN**

Ngành: Kinh tế nông nghiệp

Mã số ngành: 8.62.01.15

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ NÔNG NGHIỆP

Người hướng dẫn khoa học: TS. Phạm Quốc Chính

THÁI NGUYÊN - 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là kết quả nghiên cứu của tôi. Các số liệu, kết quả trong luận văn này là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào.

Tôi xin cam đoan rằng, mọi sự giúp đỡ trong quá trình thực hiện luận văn đã được cảm ơn, các thông tin trích dẫn trong luận văn đều được chỉ rõ nguồn gốc.

Thái nguyên, ngày ... tháng ... năm 2019

Tác giả luận văn

Nguyễn Cẩm Hà

LỜI CẢM ƠN

Lời đầu tiên tôi xin được gửi lời cảm ơn chân thành đến Ban lãnh đạo trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên, Ban chủ nhiệm khoa Kinh tế nông nghiệp, các thầy giáo, cô giáo trong khoa. Đặc biệt, tôi xin được gửi lời cảm ơn sâu sắc nhất đến thầy giáo TS. Phạm Quốc Chính người đã tận tình chỉ bảo và hướng dẫn tôi trong suốt quá trình nghiên cứu và thực hiện luận văn này.

Để hoàn thành được luận văn này, tôi cũng xin được gửi lời cảm ơn chân thành đến Ủy ban nhân dân huyện Bắc Sơn, Phòng Nông nghiệp huyện Bắc Sơn, Chi cục thống kê huyện Bắc Sơn, các hộ trồng bưởi trong huyện đã cung cấp cho tôi những nguồn tư liệu hết sức quý báu. Trong suốt quá trình nghiên cứu, tôi đã nhận được sự quan tâm, sự động viên, tạo mọi điều kiện thuận lợi về cả vật chất và tinh thần của gia đình và bạn bè. Thông qua đây, tôi cũng xin được gửi lời cảm ơn đến những tấm lòng và sự giúp đỡ quý báu đó.

Trong quá trình hoàn thành luận văn, tôi đã có nhiều cố gắng. Tuy nhiên, luận văn này không thể tránh khỏi những thiếu sót vì vậy, tôi kính mong nhận được sự chỉ bảo, góp ý của các quý thầy cô giáo và các bạn sinh viên để luận văn được hoàn thiện hơn.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Sinh viên thực hiện

Nguyễn Cẩm Hà

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	v
TRÍCH YẾU LUẬN VĂN.....	vii
MỞ ĐẦU.....	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài.....	2
3. Đối tượng nghiên cứu.....	2
4. Phạm vi nghiên cứu.....	2
5. Ý nghĩa của đề tài.....	3
Chương 1: CƠ SỞ KHOA HỌC CỦA ĐỀ TÀI.....	4
1.1. Cơ sở lý luận của đề tài.....	4
1.1.1. Một số vấn đề cơ bản về hiệu quả kinh tế.....	4
1.1.2 Cơ sở thực tiễn.....	7
1.2. Các yếu tố ảnh hưởng và nâng cao hiệu quả kinh tế sản xuất cây bưởi Bắc Sơn.....	11
1.2.1. Các yếu tố tự nhiên thuộc hệ sinh thái và môi trường.....	11
1.2.2. Nhóm nhân tố kinh tế - xã hội.....	12
1.2.3. Nhóm nhân tố kỹ thuật.....	14
1.3. Tình hình sản xuất bưởi trên trong nước và trên thế giới.....	16
1.3.2 Tình hình sản xuất cây bưởi trên thế giới.....	16
1.3.3 Tình hình sản xuất và tiêu thụ cây bưởi ở Việt Nam.....	16
1.4. Các công trình nghiên cứu có liên quan.....	17
Chương 2: ĐẶC ĐIỂM ĐỊA BÀN VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	19
2.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu.....	19

2.1.1. Đặc điểm tự nhiên của huyện Bắc Sơn	19
2.1.2. Điều kiện kinh tế - xã hội.....	24
2.1.3. Đánh giá chung về địa bàn nghiên cứu	29
2.2. Phương pháp nghiên cứu.....	30
2.2.1. Phương pháp tiếp cận	30
2.2.2. Phương pháp chọn điểm nghiên cứu.....	31
2.2.3. Phương pháp thu thập dữ liệu và thông tin	33
2.2.4. Phương pháp xử lý số liệu.....	34
2.3. Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu	35
2.3.1. Nhóm chỉ tiêu thể hiện điều kiện, khả năng phát triển sản xuất bưởi .	35
2.3.2. Nhóm chỉ tiêu phản ánh phát triển sản xuất bưởi theo chiều rộng	35
2.3.3. Nhóm chỉ tiêu phản ánh phát triển sản xuất bưởi theo chiều sâu .	35
2.3.4. Cách tính toán một số chỉ tiêu cụ thể trong nghiên cứu này	35
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN.....	37
3.1. Thực trạng sản xuất cây bưởi tại huyện Bắc Sơn	37
3.1.1. Khái quát cơ cấu sản xuất bưởi của huyện Bắc Sơn.....	37
3.1.2. Biến động diện tích, năng suất và sản lượng bưởi huyện Bắc Sơn giai đoạn 2015 - 2017.....	42
3.2. Đánh giá hiệu quả của cây bưởi Bắc Sơn theo kết quả điều tra.....	47
3.2.1. Tình hình chung của nhóm hộ nghiên cứu.....	47
3.2.2. Diện tích, năng suất, sản lượng bưởi của các hộ điều tra	49
3.2.3. Tình hình đầu tư trong sản xuất cây bưởi tại huyện Bắc Sơn.....	51
3.2.4. Kết quả và thu nhập từ sản xuất kinh doanh bưởi Bắc Sơn.....	55
3.3. Đánh giá hiệu quả kinh tế và nâng cao hiệu quả kinh tế sản xuất cây bưởi tại huyện Bắc Sơn.....	57
3.3.1. Đánh giá hiệu quả kinh tế sản xuất cây bưởi Bắc Sơn.....	57
3.3.2. Hiệu quả xã hội và môi trường sản xuất cây bưởi Diên tại huyện Bắc Sơn	58

3.3.3. Những thuận lợi, khó khăn trong quá trình sản xuất và nâng cao hiệu quả kinh tế của bưởi tại huyện Bắc Sơn	58
3.4. Đánh giá chung về tình hình sản xuất và nâng cao hiệu quả kinh tế sản xuất cây bưởi tại huyện Bắc Sơn	61
3.4.1. Những mặt đạt được	61
3.4.2. Những mặt còn hạn chế	62
3.4.3. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả kinh tế của cây bưởi trên địa bàn huyện Bắc Sơn	62
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	68
1. Kết luận	68
2. Kiến nghị	68
2.1. Đối với huyện Bắc Sơn	68
2.2. Đối với hộ nông dân trồng bưởi Bắc Sơn	69
TÀI LIỆU THAM KHẢO	70

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1:	Các loại đất chính của huyện.....	21
Bảng 2.2:	Dân số và lao động của huyện Bắc Sơn qua 3 năm 2015 - 2017.....	27
Bảng 2.3:	Một số thông tin các xã trong vùng nghiên cứu.....	31
Bảng 2.4:	Số hộ chọn điều tra tại 3 xã.....	33
Bảng 3.1:	Cơ cấu giá trị sản xuất nông nghiệp phân theo ngành của huyện Bắc Sơn.....	38
Bảng 3.2:	Diện tích, sản lượng một số cây ăn quả chính của huyện Bắc Sơn.....	39
Bảng 3.3:	Cây ăn quả phân theo các xã của huyện Bắc Sơn.....	41
Bảng 3.4 :	Diện tích bưởi của huyện Bắc Sơn qua 3 năm 2015- 2017.....	42
Bảng 3.5:	Diện tích, năng suất, sản lượng bưởi kinh doanh của huyện Bắc Sơn 2015 - 2017.....	43
Bảng 3.6:	Tình hình cơ bản của các hộ được điều tra năm 2018.....	48
Bảng 3.7:	Diện tích, năng suất, sản lượng bưởi của các hộ điều tra.....	49
Bảng 3.8:	Chi phí trồng mới và kiến thiết cơ bản cho 1 ha bưởi Diễn ở huyện Bắc Sơn.....	51
Bảng 3.9:	Chi phí đầu vào cho 1 ha bưởi Diễn ở Bắc Sơn ở giai đoạn kinh doanh năm 2018.....	54
Bảng 3.10:	Kết quả sản xuất kinh doanh bưởi Diễn ở Bắc Sơn của các nhóm hộ điều tra (tính trên 1 ha bưởi cho thu hoạch).....	56
Bảng 3.11:	Hiệu quả kinh tế sản xuất cây bưởi Diễn của các nhóm hộ tại huyện Bắc Sơn năm 2018.....	57
Bảng 3.12:	Các yếu tố của ma trận SWOT trong tình hình sản xuất bưởi Bắc Sơn ở hộ nông dân.....	59
Bảng 3.13:	Ma trận SWOT.....	60

TRÍCH YẾU LUẬN VĂN

1. Luận văn đã thực hiện được các mục tiêu nghiên cứu sau:

Đề tài nghiên cứu và đánh giá hiệu quả kinh tế của cây bưởi trên cơ sở thực tiễn tại huyện Bắc Sơn. Từ đó, nêu lên những khó khăn và đề xuất một số giải pháp chủ yếu nhằm nâng cao hiệu quả kinh tế của cây bưởi góp phần cải thiện cuộc sống cho người dân, phát triển nông nghiệp nông thôn trên địa bàn huyện Bắc Sơn.

- Góp phần hệ thống hoá về cơ sở lý luận và thực tiễn về hiệu quả kinh tế, nâng cao hiệu quả kinh tế sản xuất cây bưởi.

- Phân tích, đánh giá thực trạng sản xuất và hiệu quả kinh tế sản xuất cây bưởi trên địa bàn huyện Bắc Sơn năm 2015 - 2017.

- Phân tích những thuận lợi, khó khăn trong việc sản xuất và nâng cao hiệu quả cây bưởi.

- Đưa ra định hướng và những giải pháp chủ yếu nhằm nâng cao hiệu quả kinh tế của cây bưởi tại huyện Bắc Sơn.

2. Các phương pháp nghiên cứu được sử dụng trong luận văn

* *Phương pháp tiếp cận*: Tiếp cận xã hội học, Tiếp cận có sự tham gia, Tiếp cận hệ thống.

* *Phương pháp chọn điểm nghiên cứu*

- Chọn hộ trồng bưởi: Đề tài tiến hành chọn mẫu theo phương pháp chọn mẫu điển hình phân loại có sự tham gia góp ý của cán bộ lãnh đạo xã, phòng Nông nghiệp & PTNT, cán bộ khuyến nông xã. Những hộ được điều tra tại các xã này đều là những hộ tham gia sản xuất cây bưởi có thời gian dài và thu nhập từ sản xuất cây bưởi tương đối ổn định trong vài năm gần đây.

- Tiêu chí chọn mẫu điều tra:

- + Phải là những hộ có trồng bưởi.

- + Hộ có quy mô diện tích trồng bưởi khác nhau: (ít, trung bình, khá): Hộ trồng dưới 1 ha; hộ trồng từ 1,0 đến 2 ha và hộ trồng trên 2 ha. Số lượng mẫu điều tra của mỗi loại hộ được xác định tương ứng theo tỷ lệ đã được phân loại ở từng xã tiến hành điều tra.

- Phân loại nhóm hộ theo quy mô trồng:

- + Hộ trồng nhiều có tổng số diện tích trên 2 ha

- + Hộ trồng trung bình có tổng diện tích từ 1,0 đến dưới 2 ha
- + Hộ trồng ít có diện tích dưới 1 ha
- Cách chọn mẫu điều tra

Do chọn hộ phải phù hợp với các tiêu chí nên cách chọn mẫu điều tra được xác định theo phương pháp định hướng và ngẫu nhiên không lặp lại với các bước cụ thể là: (1) Chọn danh sách có chủ định (chọn các hộ có trồng bưởi, phân ra loại hộ có diện tích bưởi lớn, trung bình, ít); (2) Xác định được mẫu ở mỗi loại hộ; (3) Chọn ngẫu nhiên các đối tượng hộ khác nhau

*** Phương pháp thu thập dữ liệu và thông tin**

- Thu thập dữ liệu thứ cấp

+ Thông tin về tình hình phát triển kinh tế, tình hình phát triển sản xuất nông, lâm, ngư nghiệp, tình hình phát triển sản xuất bưởi của huyện, tình hình sản xuất bưởi chung và của điểm nghiên cứu về diện tích, năng suất, sản lượng...

+ Thông tin về tình hình dân số, đất đai, khí hậu, thời tiết... có ảnh hưởng đến việc phát triển sản xuất nói chung và sản xuất bưởi nói riêng.

+ Thông tin có liên quan đến phát triển bưởi thông qua các nguồn thông tin như: Sách, báo, tạp chí, các ấn phẩm đã ban hành, các đề tài khoa học có liên quan của các nước trên thế giới và ở Việt Nam.

+ Các báo cáo tổng kết và những số liệu, tài liệu có liên quan của UBND huyện Bắc Sơn, Phòng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Chi cục thống kê huyện Bắc Sơn, Các số liệu, tài liệu có liên quan của các xã, các cơ sở sản xuất kinh doanh có liên quan trên địa bàn huyện Bắc Sơn.

- Thu thập dữ liệu sơ cấp

Dữ liệu sơ cấp (Dữ liệu mới) có liên quan của luận văn được thu thập từ việc điều tra khảo sát, phỏng vấn trực tiếp thông qua hệ thống biểu bảng điều tra, phiếu phỏng vấn được in sẵn cho từng đối tượng điều tra, phỏng vấn đã được thông qua trước hội đồng phê duyệt đề cương luận văn. Thông tin sơ cấp được thu thập từ những nguồn thông tin sau: Các cán bộ khuyến nông, cán bộ phòng nông nghiệp, cán bộ tại các HTX nông nghiệp nhằm thu thập các thông tin: về tình hình triển khai kỹ thuật sản xuất bưởi, các chính sách hỗ trợ được áp dụng tại địa phương...